

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2010

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Γιώργος Ιωάννου

«Μες τους προσφυγικούς συνοικισμούς»

Στέκομαι και κοιτάζω τα παιδιά· παίζουνε μπάλα. Κάθομαι στο ορισμένο καφενείον· σε λίγο θα σχολάσουν και θ' αρχίσουν να καταφτάνουν οι μεγάλοι. Κουρασμένοι απ' τη δουλειά, είναι πολύ πιο αληθινοί. Οι περισσότεροι γεννήθηκαν εδώ σ' αυτή την πόλη, όπως κι εγώ. Κι όμως διατηρούν πιο καθαρά τα χαρακτηριστικά της ράτσας τους και την ψυχή τους, από μας τους διεσπαρμένους. Ιδίως όταν τους βλέπω εδώ, μου φαίνονται πιο γνήσιοι. Κάπως αλλιώτικοι μοιάζουν μακριά, σε άλλα περιβάλλοντα συναντημένοι.

Η αλήθεια πάντως είναι πως στο ζήτημα της αναγνωρίσεως έχω φοβερά εξασκηθεί. Όπου κι αν είμαι, τον Πόντιο, ας πούμε, τον διακρίνω από μακριά· και από μια γραμμή του κορμιού του μονάχα. Δεν είναι ανάγκη ν' ακούσω την ομιλία του, ούτε να διαπιστώσω την αλλιώτικη μελαχρινάδα. Σπανίως να πέσω έξω. Από κοντά όμως είμαι ολότελα αλάνθαστος. Το ίδιο και με τους Καραμανλήδες, τους Καυκάσιους, τους Μικρασιάτες απ' τις ακτές, τους άλλους απ' τα βάρη, τους Κωνσταντινουπολίτες, από μέσα ή απ' τα περίχωρα, κι ας επιμένουν όλοι τους πως είναι απ' την καρδιά της Πόλης, κι απ' το Γαλατά. Οι Θρακιώτες όμως έρχονται πιο καστανοί· ξανθοί πολλές φορές, κι ευκολότερα μπερδεύονται με πρόσφυγες από μέρη άλλα.

Εξάλλου σα να έχουν χάσει την ιδιαίτερη προσφορά τους ή ίσως εγώ να την έχω συνηθίσει. Μπερδεύονται κυρίως μ'αυτούς που ήρθαν απ' τη Ρωμυλία. Αυτό συμβαίνει κι ανάμεσα στους Ηπειρώτες και στους άλλους απ' τις περιοχές του Μοναστηριού.

Όταν τους μπερδεύω, το καταλαβαίνω συνήθως αργά· γιατί έχω τόση πεποίθηση πάνω σ' αυτό το ζήτημα, ώστε σπανίως ρωτώ. Κατά βάθος βέβαια αυτό δεν είναι σφάλμα, είναι διαπίστωση.

Κι όμως πόση συγκίνηση έχει να κοιτάξεις ή να συζητάς στα καφενεία και να διαισθάνεσαι τη δική σου ή μια άλλη πανάρχαια ράτσα. Ακούς εκείνες τις φωνές με τη ζεστή προφορά και σου 'ρχεται ν' αγκαλιάσεις. Ονόματα από σβησμένους τάχα λαούς και χώρες δειλιάζουν μέσα στο νου· μεθώ μονάχα και που τα λέω από μέσα μου, καθώς ολοένα βεβαιώνομαι. Χαίρομαι να κοιτάζω τις αδρές και τίμιες φυσιογνωμίες τους κι ανατριχιάζω βαθιά, όταν σκέφτομαι πως αυτός που μου μιλά είναι δικός μου άνθρωπος, της φυλής μου. Κάτι σα ζεστό κύμα με σκεπάζει ξαφνικά, θαρρείς και γύρισα επιτέλους στην πατρίδα. Δεν έχει σημασία που δε γνώρισα ποτέ αυτή την πατρίδα ή που δε γεννήθηκα καν εκεί. Το αίμα μου από κει μονάχα τραβάει· εκτός κι αν είναι αληθινό πως ο άνθρωπος αποτελείται απ' αυτά που τρώει και πίνει, οπότε πράγματι είμαι από δω. Πώς εξηγείται τότε όλη αυτή η λαχτάρα;

Γυρνώ μές στους προσφυγικούς συνοικισμούς με δυνατή ευχαρίστηση. Θράκες, Χετταίοι, Φρύγες, όμορφοι Λυδοί, πάλι, ανθούν ανάμεσά μας. Οι ίδιοι δεν ξέρουν βέβαια αυτά τα ονόματα· για μένα όμως είναι φορτωμένα μυστήριο και αγάπη. Κι αν ακόμα δεν είναι, πολύ θα ήθελα να ήταν έτσι η αλήθεια.

Κι όμως τα τελευταία χρόνια έχουν κάνει το παν για να σκορπίσει η ομορφιά αυτή στους τέσσερις ανέμους. Οι εγκληματίες των γραφείων εκμεταλλεύτηκαν τη ζοηράδα τους και την αγνότητά τους. Τους εξώθησαν να σφάξουν και

να σφαχτούν· να φαγωθούν, ιδίως μεταξύ τους. Τώρα φυσικά τους τρέμουν και προσπαθούν να τους ξεφορτωθούν με τη μετανάστευση. Πολύ αργά, νομίζω.

Κάθε φορά που φεύγω από κει, με αποχαιρετούν χωρίς να δείξουν παραξένεμα, αν και άγνωστοί μου άνθρωποι. Τους πληροφορεί το αίμα τους για μένα, όπως και το δικό μου με κάνει να τους κατέχω ολόκληρους. Πάντως ποτέ τους δεν επιμένουν να με κρατήσουν στις παρέες τους.

Ολομόναχος, ξένος παντάξενος, χάνομαι στις μεγάλες αρτηρίες. Όταν ανάβει το κόκκινο και σταματούν τ' αυτοκίνητα, μου φαίνεται για μια στιγμή πως παύει εντελώς κάθε θόρυβος. Ερυθρά και λευκά αιμοσφαίρια σα να κυκλοφορούν. Κι όμως βλέπω πως το πλήθος εξακολουθεί να περπατά, να κουβεντιάζει ή να γελάει. Σταματώ πολλές φορές στη μέση του πεζοδρομίου, κι όπως στο κούτσουρο που κόβει το νερό, έτσι περιστρέφονται γύρω μου οι διαβάτες. Τώρα που δεν εμποδίζουν οι μηχανές, ακούω χιλιάδες βήματα στο πλακόστρωτο. Μου 'ρχεται να καμπυλώσω τη ράχη μου για να περάσει χωρίς εμπόδια αυτό το ποτάμι. Της Γονατιστής, όταν περνάει από πάνω μου το βουβό ποτάμι των προγόνων, γονατισμένος πάνω στα καρυδόφυλλα, σκύβω βαθιά στο χώμα, για να μην βγάζουν οι ψυχές εξαγιάς μου τον παραμικρότερο παραπονιάρικο βόμβο.

Εγώ όμως από τώρα είμαι βαριά παραπονεμένος. Μέσα στους ξένους και στα ξένα πράγματα ζω διαρκώς· στα έτοιμα και στα ενοικιασμένα. Συγκατοικώ με ανθρώπους που αδιαφορούν τελείως για μένα, κι εγώ γι' αυτούς. Ούτε μικροδιαφορές δεν υπάρχουν κάν μεταξύ μας. Ο ένας αποφεύγει τον άλλο, όσο μπορεί. Μα κι αν τύχει να σου μιλήσουνε, κρύβουν συνήθως τα πραγματικά τους στοιχεία σα να 'ναι τίποτε κακοποιοί. Το ιδανικό, η τελευταία λέξη του πολιτισμού, είναι, λέει, να μην ξέρεις ούτε στη φάτσα το γείτονά σου. Πονηρά πράγματα βέβαια· προφάσεις πολιτισμού, για να διευκολυνθούν οι αταξίες.

Γι' αυτό ζηλεύω αυτούς που βρίσκονται στον τόπο τους, στα χωράφια τους, στους συγγενείς τους, στα πατρογονικά τους. Τουλάχιστον, ας ήμουν σ' ένα προσφυγικό συνοικισμό με ανθρώπους της ράτσας μου τριγύρω.

"Για ένα φιλότιμο, 1964"

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B.1. Ποιο είναι το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο του πεζογραφήματος;

15 μονάδες

B.2. Η αφήγηση τελειώνει με την ευχή "ας ήμουν...τριγύρω". Να συνδυάσετε το τέλος με τον τίτλο και με την αρχή της αφήγησης και να εξηγήσετε πώς λειτουργεί ο συγκεκριμένος τρόπος δόμησης.

20 μονάδες

B.3. Ο Ιωάννου χρησιμοποιεί κατεξοχήν τη γλώσσα του λαού και όταν καταφεύγει στη λυρική γραφή, ακόμη και τότε το κάνει χωρίς μελοδραματισμούς. Επιβεβαιώνεται η άποψη αυτή στο αφήγημα που σας δόθηκε; Ποιες άλλες παρατηρήσεις έχετε να κάνετε για τη γλώσσα και το ύφος του κειμένου;

20 μονάδες

B.4. "Ολομόναχος, ξένος παντάξενος, χάνομαι στις μεγάλες αρτηρίες". Να αναπτύξετε το παραπάνω απόσπασμα σε 130-150 λέξεις.

25 μονάδες

Γ. Παράλληλο κείμενο:

«Εξ αίσια αστική μας κοινωνία», Γ. Ιωάννου
(Απόσπασμα)

Ομολογώ πως αισθάνομαι πολύ άσχημα, όταν τα πρωινά, καθώς τρέχω με την τσάντα κάτω απ' τη μασχάλη, διασταυρώνομαι με τις παρέες των εργατών. Κατεβαίνουν απ' τις συνοικίες τους βιαστικοί και στραφτεροί, όλο ζωντάνια και ελεύθερο βάδισμα. Ποιος ξέρει σε τι κρεβάτια πλάγιασαν κι απόψε κι έχουν αυτή τη λάμψη. Προσπαθώ κοιτάζοντας να μη σκέφτομαι απ' αυτά. Ούτε η ώρα, ούτε ο τόπος το επιτρέπουν. Πάντως για περισσότερη καταστολή ρίχνω το νου μου στα βάσανα και σε όλα τα δυσάρεστα που έχω περάσει.

Σταματώ στο καφενείο που βρίσκεται κάτω από τα γραφεία μας, μια και πάντα φτάνω πιο νωρίς. Από κάτι τέτοια θεωρούμαι καλός υπάλληλος. Έτσι που βλέπω τους διαβάτες να έρχονται από μακριά, δε διακρίνω βέβαια φυσιολογικές. Τους ξεχωρίζω μονάχα απ' το άφοβο βάδισμα και ποτέ δεν πέφτω έξω. Το βάδισμα είναι σοβαρό τεκμήριο· δείχνει αμέσως τον άνθρωπο, όπως το βλέμμα και ο τόνος της φωνής. Το μπέρδεμα αρχίζει απ' τη στιγμή που θ' αφήσεις κάποιον να σε πλησιάσει και να σου μιλήσει πολλά. Τότε, όσο κι αν πιστεύεις ακράδαντα στην πρώτη εντύπωση, αρχίζεις να κλονίζεσαι.

Να εξετάσετε τις ομοιότητες και τις διαφορές που παρουσιάζουν τα δύο κείμενα:

- α)** ως προς τα χαρακτηριστικά του ύφους τους και
- β)** ως προς τα χαρακτηριστικά των ανώνυμων ηρώων του Ιωάννου.

20 μονάδες

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο. Τα σχήματα που θα χρησιμοποιήσετε στο τετράδιο μπορούν να γίνουν και με μολύβι.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα, τα οποία και θα καταστραφούν μετά το πέρας της εξέτασης.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
5. Χρόνος δυνατής αποχώρησης : Μια (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ